

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

שופטים

גליון מט (תקה)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

שנת העיבור, תהא שנת משיח טובה, שנת תשמט ידיך

שנת המאתיים להולדת כ"ק אדמו"ר הצ"צ

שנת הארבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

בי"ה. עשייק פרשת שופטים ושוטרים, שנת תשמט ידך:

תוכן הענינים

שיחות

- 5 יום ב' דר"ה בביאת משיח
5 אדם דואג על איבוד דמיו וכ"י

לקוטי שיחות

- 6 צדקה בסבר פנים יפות
7 צדקה מצד הנותן או מצד המקבל.
7 הפסוקים בתפילת מוסף (גליון)

אגרות קודש

- 9 שימוש במלה "להבדיל" בין יהודים
10 הערה באגרות קודש חלק י"ב.
10 כתיבה וחתימה טובה לפני ט"ו באב.

פשוטו של מקרא

בפירש"י על הפסוק:

- 11 יח, ה.
11 יט, יא
13 יח, כב
15 יט, ג

נגלה

- 15 ביאור בקטע ספר "בעלי ברית אברם"
20 צורת קנה האמצעי של המנורה

שונות

- 27 הערות וצייונים ב"ספר השיחות היתרציו"
28 מקור למ"ש ב"היום יום" מדברי הרא"ש בארחות חיים
29 מקור לביטוי "שלום - מלשון שלימות"
29 בסדר אמירת הסליחות

מספר פאקסמיליא לשלוח הערות: 9289 - 439 (718)

ש י ח ו ת

א. מולד תשרי תשי"ג הנדפס בלוח: יום ש"ק 9 בבוקר.

המולד האמיתי יכול להיות עד כ-14 שעה לפני או לאחר זה. [תיקון לשמש עד כ²° (הלי קידוה"ח פי י"ג הלי ד'), תיקון לירח עד כ⁵° (פי ט"ו הלי ו'), והירח מתרחק מהשמש כ-1/2 לשעה (פי י"ד הלי ה') וא"כ החילוק יכול להיות עד כ-14 שעה].

נמצא הזמן הכי מוקדם שיכול להיות המולד האמיתי הוא יום ו' בשזעה 7 בערב.

עפ"י פי י"ז הלי ד' צריך לכה"פ 10⁰ התרחקות מהמולד האמיתי לראות הירח (בחודש תשרי) שזה כ-20 שעה, וא"כ א"א לעדים לראות הירח עד יום ש"ק בערב וא"כ יהי ר"ה ביום א' [ובאנו למחלוקת הראשונים אם נוהגים הדחיות (כמו לא אד"ו כו') כשמקדשים עפ"י הרא"י].

ויל"ע איך לתווך כל הנ"ל אם השיחה של אור ליום ו', עש"ק ראה דבביאת המשיח אפשר שיהי רק יום א' דר"ה?

ואולי י"ל שהגבול שבפי י"ז (10⁰ התרחקות) הוא דוקא בימינו משא"כ לימות המשיח: א) אולי יהי כשר להגיד עדות כשראו הירח ע"י כלים שנתחדשו בדורות האחרונות, או: ב) יהי חוש הרא"י יותר טוב ויראה הירח אפ"י קודם 10⁰. אבל יל"ע א"כ כל הלי קידוש החודש אינו נוגע לימות המשיח?

הרב הירשל קרינסקי
- תושב השכונה -

ב. בשיחת ש"פ מנ"א השתא הובא מאמר החכם "אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו", ובהערה 60 ציינו

מקורו מ"ספר החיים" לאחי המהר"ל (דף יו"ד, א). ולא היא, ס' החיים שבו נמצא מאמר זה אינו לאחי המהר"ל אלא לר' שמעון פראנקפורט, והוא בו בחלק א' יום ה' (אמשטרדם תס"ג דף יו"ד, א), בסגנון: "אמרי אינשי אדם דואג וכו"ו".

הרב יהושע מונדשיין
- ירושלים עיה"ק -

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ג. בלקו"ש דש"פ ראה ש.ז. בהערה 35 מקי כ"ק אדמו"ר שליט"א על השי"ך שסב"ל דמראה פנים זועפות אי"ז קיום מצות צדקה, דצע"ג הרי בפועל החי' נפש העני, עכדה"ק.

ולכאורה יש להעיר בזה מקידושין ל"א ע"א תני אבימי בריי דר"א יש מאכיל לאביו פסיונו וטורדו מן העולם ויש מטחינו בריחים ומביאו לחיי העולם הבא, ופירש"י בד"ה וטורדו "שנענש עליו שמראה לו צרות עין על סעודתו" דמצינו גם שם שאף שהחי' את נפשו מ"מ כיון שמראה צרות עין נענש עליו.

ולכאורה החילוק פשוט דשם אין המצוה להחיותו דמה דקאמר איזהו כיבוד מאכיל ומשקה וכו' מ"מ שם הפי' דזהו אופן שמכבדו אבל המצוה הוא הכבוד, משא"כ בנדו"ד, וק"ל.

והנה לכאורה הי' אפשר לבאר מ"ש השי"ך, דאע"פ שזה מצות צדקה, דהחי' נפש העני, מ"מ ע"י הרע שעושה שמראה פנים זועפות, הנה מאבד את הזכות דמצות צדקה (וע"ד יצא שכרו בהפסדו).

אבל לכאורה גם בזה חי' ק' מה שהק' כ"ק אדמו"ר שליט"א, דכיון שבפועל החי' נפש העני, לכן אף שעשה רעה אחרת, אין

סברא שעיי הרע שעשה יאבד את הזכות שיש לו במצות צדקה, וקי"ל.

ד. בלקו"ש הנ"ל הערה 24 כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א וזלה"ק "בסגנון אחר י"ל: אם עיקר מצות צדקה הוא בעיקר מעשה הנותן או מצד המקבל כו' ולכאורה הנפק"מ בזה אם קיים מצות צדקה כשהעני לא רצה לקבל וכו"י עכלה"ק.

ולכאורה יש להעיר בזה מב"ק ט"ז ע"ב אמר ירמ"י לפני הקב"ה רבש"ע אפי' בשעה שעושין צדקה הכשילם בבני"א שאינו מהוגנים כדי שלא יקבלו עליהן שכר, ובנימוק"י שם כתב "הא דאינו מקבל שכר היינו דוקא במי שידוע בו שאינו הגון אבל אם אינו מכירו ואפשר שהוא הגון שכר יש לו שהרי לשם מצוה מיכוין וכו' ע"ש.

ואף דדברי הגמרא י"ל דאינם שייכים לנדו"ד עפמ"ש תוס' שם דלא קאי אישראל, וא"כ אינו שייך לנדו"ד כמ"ש בצ"פ שהביא בהערה, שבעכו"ם גדר מצות צדקה הוא באו"א, מ"מ לכו מהנמוק"י רא"י ששייך קיום מצות צדקה גם היכא דאיכא רק מעשה הנותן ולא מצד המקבל?

ואולי אפ"ל דזה פשוט שמקבל שכר מצד מה שמכוין לעשות מצוה וכמ"ש שם (וע"י סוכת דוד שם, ולהעיר מהא דכיוון לאכול בשר חזיר וכו' ומרובה מדה טובה וכו') והדיון בהשיחה, אם יש לזה הגדר דמצות צדקה, ועצ"ב ואכ"מ, ובאתי רק להעיר.

התי עקיבא ווגנר

- תות"ל 770 -

ה. בגליון ל"ג הערתי על טעות הדפוס בלקו"ש חלק י"ז ע" 426 שנאמר שם: "ופסוקי המוספין אינם עיקריים בתפלת מוסף" והצעתי שצ"ל "הינם עיקריים", וביארתי ההכרח לזה הן מצד

תוכן הענין המבואר במכתב, והן מצד עצם הענין אשר מפורש בתוסי' ובפוסקים שתפלת המוסף אינה "רחמי" כמו שחרית מנחה וערבית, אלא נתקנה אך ורק בשביל אמירת פסוקי הקרבנות.

ובגליון ל"ד העירו על דברי ועניתי על הערתם בגליון ל"ט.

ועתה הגיע לידי גליון מ' (יום הבהיר כ"ח סיון) ושם בסעיף ט' שוב העיר הרב א.י. על הני"ל וקבע שהערתו על טה"ד בלקו"ש היא לא פחות ולא יותר אלא "הטלת מוס בקדשים". (ועפ"י צריך הכותב לתלוש מכרכי הלקו"ש שלו את לוח התיקון שנמצא בכמה כרכים). ולפענ"ד, אדרבא אם משאירים טעות דפוס בלקו"ש הרי בזה גורמים שיטילו מוס בקדשים ויחשבו שח"ו נאמרו בלקו"ש דברים שנגד ההלכה וכו'.

ולעצם הענין, הני"ל מבאר את הלשון "פסוקי המוספין אינם עיקריים בתפלת מוסף, כידוע" שכוונת כ"ק אדמו"ר שליט"א שאמירת הפסוקים במוסף אינה משום לימוד פרשת הקרבן כלימוד תורה, אלא בתור אמירת פסוקי קרבנות בתפלה, ולכן תפלה זו חייבת להיות דוקא בזמן הקרבת הקרבנות (משא"כ מזמור לתודה, כמבואר בשו"ת הצ"צ שהובא במכ"י כ"ק אדמו"ר שליט"א הני"ל).

ולפענ"ד, הרי לדברי הכותב הני"ל העיקר חסר מן הספר, שה"י צ"ל כתוב ופסוקי המוספין אינם משום תודה אלא משום תפלה, משא"כ בלשון כ"ק אדמו"ר שליט"א בלקו"ש כתוב שהפסוקים אינם עיקריים בתפלת מוסף כלומר שלא זהו עיקר תפלת מוסף להגיד הפסוקים של קרבנות המוספין, והרי דברים אלו הם נגד הענין המבואר במכ"י ונגד דברי הראשונים והפוסקים שעיקר המוסף הוא דוקא אמירת הפסוקים, (שלכן א"א להשלים תפלת מוסף בערבית כי עבר זמנו בטל קרבנו, משא"כ בשאר התפלות שמשלימים כל תפלה בתפלה הסמוכה לה).

עוד צ"ע בדברי הרב הכותב, שלדבריו מהי הוספת כ"ק אדמו"ר שליט"א "כידוע", האם הדיוק הני"ל שכתב בין אמירת

פסוקים בתורה לבין אמירתם בתפלה הוא ידוע! והרי זהו חידוש גדול של כ"ק אדמו"ר שליט"א בלקו"ש של ערב פסח.

ולכן ברור בלי שום ספק שצריך להגיה בלקו"ש חלק י"ז שם שפסוקי המוספין הינם עיקריים בתפלת המוסף, וע"ז באמת מתאימה ההוספה כידוע, כי זהו דבר הברור בראשונים ובכל הפוסקים שכל תפלת המוסף לא נתקנה אלא בשביל אמירת פסוקי הקרבנות. היינו שגם ג' ברכות ראשונות דמוסף נתקנו בשביל אמירת פסוקי הקרבנות שאח"כ, ואין תפלה זו "רחמי" כמו שחרית מנחה מעריב".

הרב שלום דובער הלוי וולפא
- קרית גת -

א ג ר ו ת ק ו ד ש

ו. בספר 'אגרות-קודש מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א חיי נדפסה אגרת (גירכט) מיום כ"ו טבת תשט"ו בה כותב כ"ק אד"ש אל — להבחלי"ח — הר"א צימער ע"ה:

"שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר — שבין יהודי ליהודי, אין שיהי ריחוק הערך ביניהם, אין לומר "להבדיל".

— ולהעיר מרשימת כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נייע הנקראת בשם 'רשימת דברי הימים ההם' (או בשם 'שמעון הכופר' — נתפרסמה בשעתו במימיוגראף) ונדפסה (בשינויים קלים) ב'ספר התולדות' אדה"ז ח"ב ע' 545, ששם:

"מוכרח הוא להאמין אשר הבעש"ט הי' איש אשר שמו ר' ישראל, כי למורת רוחו הנה הספר והחוקר שלמה מימון — שהוא בן דורו של — להבדיל — הבעש"ט — מעיד עליו". וצ"ע.

התי שמואל קראוס
- תות"ל 770 -

ז. באג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א חייב ע"י ק"ה, כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א לרי ארי לוי ז"ל, ע"ד הסיפור הידוע עם כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, שפנה אליו אחד מבני הבית בהתפעלות גדולה אשר זה עתה קרא ע"ד תגלית חדשה ע"ד מהלך העצבים (ניערווין) בראש וענתו כ"ק אדמו"ר שנמצא הענין בכתבי חסידות של אדמו"ר האמצעי בנו של כ"ק אדמו"ר הזקן בעל התניא והשו"ע, והוציא את הביכל כתבים והראה לו בפנים וכו'.

וממשך הרבי וכותב:

וחייב אדם לומר בלשון רבו שהוסיף כ"ק מו"ח אדמו"ר שהאמירה מבן הבית הזה היתה בעת **שנגב** כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) את ידיו לנט"י ובכלל לא היתה דעתו נוחה שיפנו אליו אז בדברים ולכן בשעת האמירה רק הביט על האומר ולאחרי **ברכת המוציא** ענה כני"ל וכו', ע"כ.

ולהעיר שבשיחות תשי"י (ספר המאמרים תשי"י עמ' 140) כתוב בקשר לסיפור זה: ...האט דאס דערציילט מיט גרויס התפעלות צו הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק **ביים עסען** הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק האט אויסגעהערט און גארניט געזאגט **נאכן בענטשען** האט ער געזאגט ע"כ.

הת' אברהם דוד מנדלזון

- תות"ל 770 -

ח. בהמשך למ"ש בגליון מז (ס"ג) אודות איחולי כ"ק אדמו"ר שליט"א "ברכת כתיבה וחתימה טובה" לפני ט"ו באב (באג"ק ח"ג אגרת תרסב).

יש להעיר משיחת יום י"ט סיון תשמ"ז בסיומה (התוועדות תשמ"ז ח"ג עמ' 524) "וכמו כן נתכונן לשנה

הבאה - כדאיתא בספרים שלאחרי חג השבועות מזכירים כבר ברכת השנה, שנה טובה ומתוקה, ובמילא, מתכוונים לשנה טובה ומתוקה, עיי"ז שגם החדשים דשנה זו נעשים כבר טובים ומתוקים" ועיי"ש הערה 99.

הת' מרדכי גלזמן
- תות"ל 770 -

פ ש ו ט ו של מ ק ר א

ט. בפירש"י ד"ה לעמד לשרת (יח, ה): מכאן שאין שירות אלא מעומד, עכ"ל.

עיי' בתורה תמימה (שמביא מזבחים כ"ג ע"ב), וז"ל: ת"ר, לעמוד לשרת, מצוה בעמידה, כשהוא אומר (שם, ז) ככל אחיו הלויים העומדים שם לפני ה' שנה עליו הכתוב לעכב, עכ"ל.

וצריך עיון, שלפי זה הי' מתאים יותר אם הי' רש"י מפרש: "מכאן שמצוה לשרת מעומד".

שלכאורה, מלשונו: "שאי' שירות אלא מעומד" משמע שי' בזה עי'כוב, וזה אין לומדים מפסוק זה אלא מפסוק (ז).

עוד צריך עיון, למה לא פירש"י למה נאמר עוד פעם בפסוק (ז)...העומדים שם וגו'.

י. בפירש"י ד"ה וכי יהי' איש שונא לרעהו (יט, יא): עיי' שנאתו הוא בא לידי וארב מכאן אמרו עבר אדם על מצוה קלה סופו לעבור על מצוה חמורה לפי שעבר על לא תשנא סופו לבא לידי שפיכות דמים לכך נאמר כי יהי' איש שונא לרעהו וגו'

שהיי לו לכתוב וכי יקום איש וארב לרעהו והכחו נפש, עכ"ל.

עיין בפירש"י בסוף פרשת אמור ד"ה בת דברי (כד, יא) דברנית היתה מדברת עם כל אדם **לפיכך** קלקלה, עכ"ל.

ועיני בפירש"י בפרשת קדושים ד"ה לא תגנבו ולא תכחשו ולא תשקרו ולא תשבעו (יט, יא): אם גנבת סופך לכחש סופך לשקר סופך לישבע לשקר, עכ"ל.

ועיין בפירש"י בסוף פרשת בהר ד"ה לא תעשו לכם אלילים (כו, א): ...ואם חמד ממון ונחשד על השביעית סופו למכור מטלטליו . . . סוף מוכר אחוזתו . . . סוף מוכר ביתו . . . סוף לוח ברבית . . . סוף מוכר את עצמו . . . לא דיו לישראל אלא אפילו לעובד כוכבים, עכ"ל.

ועיין בפירש"י בפרשת בחקותי ד"ה להפרכם את בריתי (כו, טו): ...הרי שבע עבירות הראשונה **גורת** השני וכן עד השביעית וכו', עכ"ל.

וצריך להבין:

א) לכאורה, התוכן הכללי של כל פירושי רש"י הנ"ל הוא שוה, דהיינו שעל ידי שעוברים על עבירה קלה על ידי זה באים לעבירה חמורה.

ולפי זה, צריכים ביאור למה אמר רש"י דוקא בפרשתינו: **"מכאן אמרו"**.

ב) עיין בפירש"י בפרשת נשא ד"ה כי תשטה אשתו (ה, יב): ...ופשוטו של מקרא כי תשטה תט מדרכי צניעות וכו', עכ"ל.

ובפירש"י (שלאחר זה) ד"ה ומעלה בו מעל: ומהו המעל ושכב איש אותה, עכ"ל.

ולכאורה, גם כאן הי' רש"י יכול לפרש על דרך שפירש בשאר מקומות שעל ידי שעברה על מצוה קלה (שנטתה מדרכי הצניעות) באה לידי עבירה חמורה (ושכב איש אותה וכו'), ועל דרך שפירש בסוף פרשת אמור (הנ"ל): ...דברנית היתה . לפיכך קלקלה .

עיי' בפרשת משפטים פסוק (כא, יח): וכי יריבן אנשים והכה איש את רעהו וגוי ולמה לא פירש"י כאן, על דרך שפירש בפרשתינו, שעל ידי מריבה ושנאה בא לידי והכה, שלכאורה גם כאן הי' לו לכתוב "כי יקום איש ויכה את רעהו" או "וכי יכה" על דרך שכתוב (שם כ): וכי יכה איש את עבדו וגוי. ומה שכתוב "וכי יריבן" הוא מיותר, ועל דרך שרש"י מדייק בפרשתינו.

ואפילו אם תמצא לומר שמצד איזה טעם אין יכולים לדייק מפסוק זה שעל ידי שעוברים על מצוה קלה סופו לעבור על מצוה חמורה, מכל מקום הי' לו לרש"י לתרץ למה נאמר כאן "וכי יריבן" שלכאורה הוא מיותר.

*

יא. בפירש"י ד"ה לא תגור ממנו (יח, כב): לא תמנע עצמך מללמד עליו חובה ולא תירא ליענש עליו, עכ"ל.

עיי' בפירש"י פרשת דברים ד"ה לא תגורו מפני איש (א, יז): לא תיראו דבר אחר לא תגורו לא תכניס דברך מפני איש וכו', עכ"ל.

וצריך להבין:

(א) רש"י כבר פירש בפרשת דברים מהו הפירוש של "לא תגורו" ומהו ההכרח לפרש זה עוד פעם.

(ב) למה משנה רש"י בפירושו:

1) בפרשת דברים, מפרש תחילה שהפירוש של "לא תגורו" הוא "לא תיראו", ואח"כ מפרש פירוש שני.

משא"כ בפרשתינו, מפרש תחילה "לא תמנע" ומסיים "ולא תירא".

2) בפרשת דברים אומר "דבר אחר", משא"כ בפרשתינו אינו אומר "דבר אחר" רק ממשיך "ולא תירא".

3) מפשטות לשונו של רש"י בפרשת דברים "לא תיראו", משמע שהיראה הוא מן האיש (שלא יזיק לו, וכדומה), ולא ממה שיענש עליו,

ואם כן מהו ההכרח לפרש בפרשתינו באופן אחר, דהיינו "ולא תירא ליענש עליו".

4) בפרשת דברים פירש: "לא תכניס דברך מפני איש".

ובפרשתינו: "לא תמנע עצמך מללמד עליו חובה".

ועיין בשפתי חכמים, וז"ל: משום דבפי אלה הדברים פרש"י שני פירושים על לא תגורו לי מורא ולי הכנסה לכך נקט שתי לשונות, שם מהרי"ן, עכ"ל.

אבל לכאורה אין זה מתרץ למה משנה רש"י לשונו, וכנ"ל, ואדרבה לפי זה לא הי' לרש"י לשנות לשונו.

וממשיך שם בשפתי חכמים, וז"ל: והרא"ם פ"י דמה שכתב אחר מאמר לא תמנע מללמד עליו חובה מאמר ולא תירא פן תענש אעליו הוא נתינת טעם על לא תמנע עצמך וכ"י כאילו אמר לא תמנע עצמך וכ"י ולא תירא מזה פן תענש עליו, עכ"ל.

אבל לכאורה אין ביאור זה מתרץ שאלות הנ"ל.

יב. בפירש"י ד"ה תכין לך הדרך (יט, ג): מקלט מקלט היי כתוב על פרשת דרכים, עכ"ל.

מקורו של רש"י הוא לכאורה הגמרא במכות (י): אבל שם הלשון: מקלט היי כתוב על פרשת דרכים וכו", ולא: "מקלט מקלט".

ולמה אומר רש"י "מקלט מקלט" (שתי פעמים).

הרב וו. ראזענבלום

- תושב השכונה -

נ ג ל ה

יג. לפני כו"כ שנים ביקשני ת"ח אחד (הרב פונטער ע"ה) לסייעו בהבנתו השטחית של קטע אחד בספר הקי' בעלי ברית אברם" (בריש פ' וישלח), מהרה"צ והרה"ק הגאון המקובל מוהר"ר אברהם אזולאי זצ"ל (בעהמח"ס "חסד לאברהם", "זהרי חמה", ועוד הי"ה אא"ז של הגהצוה"ק מוהר"ר חיד"א זצ"ל). כתבתי לו אז מה שנלפע"ד בפירוש הענין. הרב הנ"ל עסק אז בהכנת ספר לדפוס ורצה להכניס בו גם ביאור הקטע הנ"ל בסי' "בב"א". כנראה, שבגלל איזו סיבה לא אסתייע מילתא ולא יצא ספרו לאור. ועם היות שהבנת הדברים לפום ריחטא אינו ענין מסובך הדורש מאמץ מיוחד לפיענוחו - בכ"ז, מכיון שיש בהם (לפענ"ד) כמה טעויות ושגיאות הגורמות קשיים ובלבולים לתמעין, שלכן אולי ישנה איזו תועלת לפרסם ב"איזהו מקומן" מה שיש להעיר בזה לפיענ"ד ולתקן, בכדי להקל על הלומד.

והנני מצטט הקטע המדובר:

"מצאתי כתוב בשם רב נחשון גאון זה הלשון. יעקב אבינו הכין בדרך חכמה מנחה לעשו אחיו עזים מאתים ותישים עשרים.

המנין הזה לסוד נסתר. וערב עמהם מנינים אחרים להסתיר הסוד. אמנם לכך אמר עדר לבדו ורוח תשימו בין עדר ובין עדר. והסוד דע כי חכמי החשבון אומרים כי יש מנין נקרא מנין נאהב וזה כי הם שני מנינים וחלקי כל מנין מהם כמנין החשבון השני. והם מאתים ועשרים. וחלקי מאתים ועשרים הם רפ"ד למי שירצה יקחהו לפיכך ויפצר בו ויקח. וכבר נסוהו הקדמונים באהבת המלכים והשרים. וזה כאשר יתן לאשר ירצה להיות אוהבו המנין האחד. ויאחוז לעצמו המנין השני. והנה חלקי המנין אשר נתן הוא עצם המנין אשר תפס. וחלקי המנין אשר תפס הוא עצם המנין אשר נתן. וכדרך זה עשה יעקב אבינו ע"ה בתת לעשו עזים מאתים ותישים עשרים. ותפס לעצמו מנין רפ"ד. ורמז זה באמרו אכפרה פניו במנחה. למלת אכ פרה וידוע כי מלת אך למעט. וכאשר תמעט ממלת פרה אחד ישארו רפ"ד. וזהו כוונת הסוד לכך כתיב ויפצר בו ויקח. עכ"ל רב נחשון גאון ז"ל. פ"י הענין כל מנין שנחלקהו לחלקים שוים אותם החלקים השוים הם הנקראים מנין הנאהב. ואין כוונתו על חשבון השוה בחלקיו אינם אלא א' בכל מערכה במערכות האחדים הוא ששה בעשרות הם כ"ד במאות תכ"ו באלפים ח' אלפים קכ"ד (בהגהה: וע"י כל זה בראב"ע פי שמות בענין השם ובמרגליות). אלה הם חשבון השוה בחלקיו שכל החלקים שבו עולים ושוים כמוהו. כמו ששה שיש לו חצי ושליש ושתות וכולם ששה. וכן בכל מערכה. אך כוונתי במנין שחלקיו הנמצאים בו הוא הנקרא מנין הנאהב והם עצם הדבר. ומנין רפ"ד החלקים הנמצאים בו שהם שוים עולים ר"כ ור"כ הוא המנין הנאהב במנין רפ"ד יש א' ב' ד' העולים אלה החלקים שבעה. ויש מחצית העולה מאה וארבעים ושנים. ויש רביע העולה שבעים ואחד בהצטרף כל אלה החלקים שהם שוים במנין רפ"ד יעלו מאתים ועשרים. והחלקים השוים בענין מאתים ועשרים עולים רפ"ד והוא כי במנין ר"כ יש א' ב' ד' ה' עולים י"ב. ויש בו מחצית מאה ועשר. ויש בו רביע נ"ה. ויש בו חמישית מ"ד. ויש בו עשירית כ"ב. ויש בו אחד עשר. ועשרים. ויש בו עשרים וא' ויש בו עשרים ושנים עשר עולים כל אלה החלקים רפ"ד הרי שהחלקים השוים של רפ"ד הם ר"כ. והחלקים השוים של ר"כ הם רפ"ד. והשוים הם מנין הנאהב ונתנם לעשו הם ר"כ ועכב לעצמו עצם המנין ההוא רפ"ד כמו שרמז במלת אכפרה אכ פרה כנז'. ולכן צוה לעבדיו ורוח

תשימו כי מלת ורוח חסרה יו"ד ועולה ר"כ למדם שישימו הפרש בין עדר לעדר בין מנין למנין כי רוח חסר יו"ד הוא כמו רוח והצלה יעמוד ליהודים. גם בהסתלק מרפ"ד ר"כ אותן ס"ד הנשארים עולים החלקים השווים באותן ס"ד ס"ג הם א' ב' ד' א' ב' ח' ומחצית ורביע ושמינית. וכל אותן ס"ד הם מנין הנאהב. חוץ מאחד והכל שב אל מקום אחד יתברך ויתעלה השם אחד. ויעקב אבינו ידע חכמה זו כאשר ידע חכמת המקלות. וחכמה זו לא יבין עיקר סודה כי אם מתי מזער ונבער כל אדם מדעת. עכ"מ", עכלה"ק.

בתחילת דבריו הקי מבאר רבינו האזולאי, שבי"מנין הנאהב" אין כוונתו של ר' נחשון גאון ל"חשבון השוה בחלקיו" - שפירושו (של "חשבון השוה..."): ישנם מספרים מסויימים, שכאשר מחלקים את הסכום לכל (מספרי) חלקיו השווים ואח"כ מצרפים את כל אלו החלקים יחד - מתקבל מהם סך-הכל השוה במספרו למספר המקורו. דוגמא (קלה): מספר 6 ניתן להיחלק ל-6 חלקים שווים = 1, ל-3 = 2, ל-2 = 3, ומחיבורם של אלו החלקים השווים - 1 + 2 + 3 מסתכם המס' 6, בדומה למספר הראשון. והוא הדבר בסכום של 28 (צא וחשוב) ועוד.

את "חשבון השוה" בסגולה זו שולל רבינו האזולאי, שאין זה "מנין הנאהב" שלו כיוון רנ"ג, כי "חשבון השוה בחלקיו אינו אלא אחד בכל מערכה וכו'" (ואין כן הדבר ב"מנין הנאהב"). כלומר: חשבון מספרי בתכונה זו (שמחיבור חלקיו השווים עולה שוב המספר המקורי) לא יתכן רק בסכום יחידי בכל מערכת מספרים: מערכת האחדים, מערכת העשיריות, המאות, האלפים. באחדים הוא מס' 6 (כנ"ל); בעשרות (מן 11 עד 100) הוא 28; במאות=496; באלפים - 8128.

ולהעיר כאן שבנדפס נפלו טעויות בכ"א מהמספרים (לבד האחדות): כתוב "בעשרות הם כ"ד", וצ"ל כ"ח; בפנים "תכין במאות", וצ"ל תצ"ו; כי "באלפים ח' אלפים קכ"ד", וצ"ל ח' אלפים קכ"ח. (כנראה שבכתב-יד (ספרדי ?) הופיעה אות "ד" בצורה הנראית כאות "ח", שהרי פעמיים החליפן "הבה"ז", שלא עמד בע"א על חשבונו של הענין). והנסיון החשובני יוכיח. וכמ"ש בההגה: "ע"י כל זה בראבי"ע וכו'".

אלא שכוונתו של ר' נחשון גאון (כתוב "כוונתי" וצ"ל כוונתו) - ממשיך רבינו האזולאי - ב"מנין הנאהב" לחשבון בעל סגולה שונה. והיינו: מספר מסויים שחלקיו השוים מתחברים לסכום אחר; אלא שחלקיו השוים של הסכום השני המצורף חוזרים ומסתכמים למספר הראשון; והמנין המצורף מחלקים השוים הוא הוא המנין ה"נאהב". וזהו סוד המספר של "עזים מאתים ותשישים עשרים", היינו בס"ה ר"כ (220), ששלח יעקב אבינו "בדרך חכמה" לעשוי, בכדי לעורר בו רגש האהבה ע"י הסגולה הטמונה במספרים אלו שלכן נק' "מנין הנאהב".

והחשבון הוא: 220 מתחלק לחלקי מספר שוים אלו - ל-220 = 1 (האחדים הם החלקים השוים); ל-110 = 2; ל-55 = 4; ל-44 = 5; ל-22 = 10; ל-20 = 11; ל-11 = 20; ל-5 = 44; ל-4 = 55; ובהתברר יחד: $1 + 2 + 4 + 5 + 10 + 11 + 20 + 22 + 44 + 55 + 110 = 284$ (רפ"ד). ומאידך, כשנחלק מסי 284 על כל חלקיו השוים: ל-248 = 1; ל-142 = 2; ל-71 = 4; ל-71 = 2; ל-4 = 71; ל-2 = 142, ואח"כ נחבר את החלקים השוים האלו $(1 + 2 + 4 + 71 + 142)$ חוזר ועולה הסיכום למספרו של הסכום המקורי: 240. בקיצור: מחלקים השוים של מסי ר"כ עולה רפ"ד; ומחלקיו השוים של רפ"ד עולה ר"כ.

וגם בזה אי-אלו טעויות: נדפס: "ויש בו אחד עשר עשרים" - הנקודה היא מיותרת, כי המכוון הוא אחד עשר (פעמיים) עשרים (11×20) . ומיד לאח"ז נדפס: "ויש בו עשרים וא"י" - צ"ל עשרים י"א (11×20) . כנ"ר שכתלה של ה"יוד" (י"א) היתה מאורכת והבה"ז תפס כ"ו" (החיבור) ולכן השמיט את המרכאות לר"ת כנהוג וכו'.

ורבינו האזולאי ממשיך לפרש ולהוסיף: גם לאחר שמנכים את המסי ר"כ (220) ממסי רפ"ד (284) וחשיור הוא ס"ד (64) - שגם סכום זה יש בו הענין ד"מנין הנאהב" בצירוף אחד, הרומז לאחד האמיתי, "השם אחד יתברך ויתעלה". אלא שבזה החשבון הוא מיניי וביי - ע"ד "חשבון השוה בחלקיו". כלומר: מסי ס"ד (64) מתחלק ל-64 = 1; ל-32 = 2; ל-16 = 4; ל-8 = 8; ל-4 = 16; ל-2 = 32. בס"ה: $63 = 1 + 2 + 4 + 8$

8 + 16 + 32 + 63). ובכן, שמחלקיו השוים של ס"ד מתחבר ומסתכם המספר ס"ג, היינו ס"ד/ ("מנין הנאהב") "חוץ מאחד והכל שב אל מקום אחד יתברך ויתעלה השם אחד".

אמנם גם בהמשך חשבון זה יש בפנים שגיאה "נפלאה". בפירוש החלקים השוים של ס"ד נדפס: "הם א' ב' די א' ב' ח' ומחצית ורביע ושמינית" - ולפענ"ד אין שום ספק, כי האותיות "א' ב' ח'" לאחר "א' ב' די" אינן הולמות כלל וברור שהן מיותרת לגמרי (וגם בר ב' רב ישוכנע בזה ע"י חשבון קל). אבל איך ולמה "נספחו" הנה ג' אותיות אלו? אולי יש להסביר (מנסיוני בכגון דא) באופן זה: כפי שראינו לעיל טעה הבה"ז פעמיים להחליף "ח" ב"ד", עד כדי כך היו דומות בכ"י. בפעם הזאת, כשהגיע לאות "ד" זו (בנדו"ד) התעורר בו ספק אם הוא אות "ד" או "ח" (ולא נחית או לא ידע להבחין בזה מתוכן הענין). ולכן יש לשער שבגלל הספק הכניס הבה"ז בפנים לשעה (כפי שנוהגים כמה באומנות זו) את ב' האותיות המסופקות, עד שיברר הוא עצמו או המגיה וכדי איזוהי הנכונה. ולכן הכניס עוה"פ גם האותיות "א' ב'" (חטיבת מספרים) כדי להבליט ולהזכיר שיש בזה ענין הדורש בירור ותיקון. בסופו של דבר (לתמיהתנו הרבה, מאחר שהנידון הוא בספר קדוש וכו') לא חש מישהו לברר ולתקן.

והנה כל הענין כשלעצמו (הסגולה והחשבון וכו') הוא דבר מופלא ממנו ופלאו עד מאד "סוד נסתר" כמ"ש רבנו נחשון גאון: וכפי שהעיד גאון אדיר וקדוש עליו כבעל ה"חסד לאברהם" בסיום ענין זה: "וחכמה זו לא יבין עיקר סודה כי אם מתי מזער וכו'", ומה גם פעוטי ערך כמונו. ובכ"ז גם אנחנו מרגישים ומכירים שהענין מלא וגדוש מרזי רזים ורמזים מצירופי שמות קדושים וכו' (והלא ידוע כי מסי ס"ג הוא צירוף של שם קדוש, ועוד מספרים שיש להם קישור מספרי ועניני בחכמת הקבלה וסודות וכו' אשר ע"כ: אם כיוונתי אל האמת בהערותי בענין נעלה ונפלא כזה - מה טובו, ואם לאו - אולי יעורר זה את מישהו לבא בהערה והסברה יותר נכונה.

הרב יהושע דובראווסקי

- תושב השכונה -

יד. צורת קנה האמצעי של המנורה נתפרש בגמי' מנחות דף כ"ח ע"ב "אמר שמואל משמיה דסבא, גובהה של מנורה שמונה עשר טפחים, הרגלים והפרח ג' טפחים, וטפחיים חלק, וטפח שבו גביע וכפתור ופרח, וטפחיים חלק, וטפח כפתור וכו'. וכ"ה בברייתא דמלאכת המשכן וברמב"ם בפיה"מ מנחות פ"ג מ"ז ובמשנה תורה הלי' ביהב"ח פ"ג ה"י.

אודות הטפח שבו הי' גביע כפתור ופרח כתב התוס' י"ש תימה למה הי' משונה משאר גביעים כפתורים ופרחים שהי' לכל אחד טפח ולג' אלו לא הי' כי אם טפח".

וביותר קשה לפי מ"ש הרמב"ם בפיה"מ¹ "ודע שהכפתורים כולם שוים בשעורם וכן הגביעים כולם שוים וכן הפרחים"². א"כ זה שגביע וכפתור ופרח תפסו ביחד טפח אחד, ואילו הכפתור שממנו יצאו הקנים תפס לבדו טפח כמו שכתוב בגמ' "וטפח כפתור".

(1) ע"פ תרגומו של הר"י קאפח וכן שאר הציטוטים מפיה"מ.

(2) ולהעיר שדין זה שהכפתורים כולם שוים בשיעורם, הוכח רק בפיה"מ אבל לא בספר היד ויש לברר מהו המקור לזה.

ולפי התוס' הנ"ל שמקשה למה הי' משונה כו', מוכן שמן הדין לא צריכים להיות כולם שוים, וקושיית התוס' הוא למה הוצרכו לשנות כפתור-גביע-פרח זה להיות קטנים בפרט שיש טפחיים חלק למטה מהם וטפחיים חלק למעלה מהם.

אכן לשיטת רש"י במנחות שם שהכפתור גביע ופרח הי' כל אחד מהם בולט מצד אחר של קנה האמצעי וכן הכפתור גביע ופרח שבראש כל קנה הי' כל אחד מהם בולט מצד אחר של הקנה (עפ"י מעשה חושב) א"כ י"ל שכולם היו באותו גודל. אבל עדיין הי' שני סוגי כפתורים, אחד, שנזכר לעיל שהי' בולט מאחד מצדדי המנורה, וסוג השני - אלו שמהם יצאו ששת קני המנורה - "היו עגולין סביב בולטין סביבות הקנה האמצעי" כמ"ש רש"י שמות כה, לא.

ובביאור שיטת הרמב"ם כתב התי נפתלי מרינובסקי בקובץ היכל המלך עי קי ואילך (ותמצית דבריו הובא בצורת הבית להר"י קעלער - מהדו"ת עי סא) שהכפתור הי' טפח והגביע הי' למטה מהכפתור אבל להיות שהגביעים היו הפוכים - לשיטת הרמב"ם [נתבאר בלקו"ש חכ"א עי 164] אי"כ מקום חיבורם להמנורה הי' בתחתית הגביע שאצל הכפתור אבל לא בחלל הגביע אי"כ שפיר י"ל שהי' "טפחיים חלק", וחלק מה"טפחיים חלק" הי' מכוסה בגביע ההפוך אבל נקרא טפחיים חלק היות והגביע חלולה ולא נוגע בהמנורה. וכן יש לומר גם בנוגע הפרח שהי' מעל לכפתור.

ולפי"ז גם השלש גביעים שהיו בראש כל קנה שתפס (ביחד עם כפתור ופרח) שלש טפחים י"ל שתחתית גביע התחתון הי' בסוף השלש טפחים ונמשך למטה ממנה, וכך צוייר בספר תורת הבית הנ"ל. אבל במחכ"ת נעלם מהם מה שכתב הרמב"ם בתחילת דבריו בפיה"מ שם וז"ל "והגביע הוא כתבנית כוס אטום אלא שהשולים שלו צרים" עכ"ל, מפורש שהגביע הי' אטום ולא חלולה, אי"כ ליתא לכל הביאור הנ"ל שבנוי על ההבנה שהגביעים היו חלולים.

והמקור לזה, לא נתפרש ברמב"ם, ואולי הוא ממה שכתוב "מקשה תיעשה המנורה" (שמות כה, לא) ובפירוש "מקשה" הכתוב בכרובים (שמות כה, יט) כתב ר"א בן הרמב"ם "אטומים בלי חלל בהם כמו שביאר ר' סעדיה ז"ל, ויתכן שתהיה גזירתו מן "קשה" כי האטום קשה ונפוח רך".

3) במקור הערבי "מצוות" ובתרגום שנדפס בש"ס תירגם "מקשה" וגם מקשה יש לו מוכן אטום, עיין ר"א בן הרמב"ם (שמות כה, יט) מקשה - "מצמתה" [ובתרגומו של ויזנברג - 'אטומים']. ועיין להלן הע' 4.

ואכן בפירוש ר' סעדיי גאון על התורה כתב שתרגום של מקשה הכתוב במנורה, "מקשה - מצמתה" [באטום].

ובאבן האזל הלי ביהבי"ח פי"ג הי"ד פירש כן מדעתו מה שכתוב בספרי בפירוש מקשה הכתוב במנורה, "אין מקשה אלא מין קשה מעשה אומן מעשה קורנס", ופי' רא"ז מין קשה - שלא תהי' מזהב דק וחלולה, מעשה אומן - ע"י הכאה.

אבל כבר הקשה ויזנברג בהערותיו על פי' הר"א בן הרמב"ם, הע' 93, ור' אריה קפלן בתורת חיים - חמשה חומשי תורה - אנגלית - (שמות כה, לב) שגם בחצוצרות כתוב מקשה (במדבר י, ב) והם מוכרחים להיות חלולים.

אמנם רס"ג בפ"י מקשה הכתוב בחצוצרות כתב ג"כ "מקשה - מצמתה" כמו שפירש במנורה.

והר"י קאפח בהערותיו בהוצאה מתוקנת של פי' רס"ג - ירושלים תשמ"ד, על במדבר ח, ד הרגיש בזה וכתב כי כמו בעברית יש למלה מקשה מובנים שונים, כך גם למלה "מצמתה" בערבית, א. גוף או בנין שאין בו חלל. ב. כלי שאין בו נקבים בקעים וסדקים אלא כולו שלם בתכלית ומזה, מקשה שבחצוצרות. ג. חי או דומם שכולו גון ומראה אחד.

ועדיין צ"ע בביאורו של הר"י קאפח ובפרט לפי מ"ד הר"א בן הרמב"ם הנ"ל 'מקשה' "...מן 'קשה' כי האטום קשה והנפוך רך".

4) עיין פיה"מ להרמב"ם מדות פ"ד מ"ו שפירש אוטם - "מצמתה" וכך נהג הר"י קאפח בתרגומו של פיה"מ עיין קטע הנ"ל בפנים, וכן נהג ויזנברג בתרגומו של פי' הר"א בן הרמב"ם עיין קטע הנ"ל בפנים ובכ"מ.

אבל כאן בפ"י הרס"ג תירגם הר"י קאפח "מצמתה - מוצקת" ובמקשה' הכתוב בחצוצרות השאיר המלה "מצמתה" כלי לתרגומו, וצ"ע.

אודות צורת הכפתורים של המנורה, איתא בגמ' שם כמין תפוחי הכרתיים והובא ברמב"ם שם הלי ט' ופירש שהן ארוכין מעט כביצה ששני ראשיה כדין.

ובספר צורת הבית הנ"ל מהדו"ק צייר זה לרוחב אבל במהד"ת תיקן [?]. וציירו לאורך היינו שמלמעלה למטה יותר ארוך מרוחבו.

וצ"ב מני"ל, ואדרבה ברבינו גרשום מאור הגולה הובא בשיטה מקובצת שם (בי"ב - תשל"ח) וכן בערוך ערך תפוח פירשו להיפך וז"ל "שרחבן יותר על עביין".

אודות צורת הרגלים של המנורה, בספר צורת הבית הנ"ל צייר החצי עיגול מעין לבנה משולש כזה:

המנורה כפי שמצוייר בספר צורת הבית להר"י קעלער - מהד"ת

וצ"ב מני"ל לשנות ממה שצייר הרמב"ם בעצמו היינו חצי עיגול שעליו כתב הרמב"ם "יריכה" וממנו יוצא שלש רגלים שאצל כל אחד מהם כתב הרמב"ם "רגל", וגם בשאר המקומות שצייר הרמב"ם את המנורה מנחות פ"א מ"ו. ובסוף מס' מדות צייר חצי עיגול שממנו יוצא שלש רגלים.

וכן משמע מלשון הרמב"ם בפיה"מ "עד ירכה עד פרח - כלומר הכן [=בסיס] אשר קראו ירך והפרח הסמוך לו, והי' לה שלש רגלים" היינו שלהכן [=בסיס] הי' שלש רגלים. [ומעין זה בפיה"מ לכלים פ"א מ"ז "הכן אשר בו הרגלים"].

וכן פירש"י בחומש (שמות כה, לא) "העשוי כמין תיבה⁵ ושלשה רגלים יוצאין הימנה ולמטה.

וכן פי' ר' אברהם בן הרמב"ם (עי' שצו) "ירכה - עגולת התושבת⁶ שלה אשר בה רגליה".

[ומענין לענין, בהערות ויזנברג על פי' הר"א בן הרמב"ם העי' 147 הוא מציע שאולי יש להוסיף בין התיבות 'עגולת התושבת' מ"ש הרמב"ם בפיה"מ כלים פי"א מ"ז "דאירה [אלתי תכון עליה אלסרג ו]קאעדתהא". וכך יהי' תרגומו "ירכה - עגולת [אשר עליו יהי' הנר ו]התושבת⁷ שלה אשר בה רגליה".

אבל לפי"ז אינו מובן מהו כוונת הר"א בן הרמב"ם - שהנר [=אלסרג =האש] הי' על ירך המנורה! [בפיה"מ שם לא מדבר אודות מנורת המקדש].

ונוסף לזה התבות שהעתיק מפיה"מ הם משני קטעים נפרדים, התבות "העגול אשר עליו הנר" הם פירושו של המילה "והפרח" המוזכר במשנה ואח"כ מתחיל קטע חדש בדבור המתחיל "והבסיס" ומפרש הרמב"ם "התושבת⁷ אשר בו הרגלים...".

(5) אודות צורת התיבה עיין תו"ש על אתר, אבל בפרט זה שהי' תיבה אשר בה הי' רגלים מסכים הוא להרמב"ם.

(6) כך תירגם ויזנברג, ובמקור הערבי "דאירה קאעדתהא", ולכאורה במקום המילה 'תושבת' צריך לומר 'בסיס' שהוא תרגום הנכון של המילה "קאעדה" (- שורש המילה "קאעדתהא") כמו שכתב הרמב"ם בפיה"מ כלים פי"א מ"ז "הבסיס - הכן... תרגום כנו בסיסה (שמות ל, יח) וכפי' הר"א בן הרמב"ם שם כנו - "קאעדה" ועיין בפ"י הר"א בן הרמב"ם בראשית מ, ג. מד, ב. ועפי"ז יש לתקן בעוד מקומות בתרגומו של ויזנברג.

(7) תרגמתי לפי ויזנברג וכ"ה בהתרגום הנדפס בש"ס אבל התרגום הנכון כמו שתרגם הר"י קאפח הוא "הכ"ן או "הבסיס".

וכנראה שבפיה"מ שהי' לפניו הי' כתוב "תכון עליהא אלסרג וקאעדתהא..." במקום "תכון עליהא אלסרג והבסיס וקאעדתהא..." והי' חסר תיבת הד"ה "והבסיס" ומשו"ה חסבו לקטע אחד.

•

מ"ש ברמב"ם בהל' ביהב"ח פ"ג הי"ב וברש"י על חומש (שמות כה, לא) שלמנורה הי' שלש רגלים כבר הי' בזה ויזנברג שם, ובתו"ש כרך כ ע" סג שמקורו לא ידוע.

[במראה מקומות להרמב"ם ציין למדרש תדשא פ"י (אוצר המדרשים ע" 479) וכוונתו למ"ש שם שבעים כלים היו במקדש ואלו הן . . ובמנורה . . ג' רגלים.

אבל הרמ"מ כשר בתורת שלמה שם מעתיק לשון המדרש "שבעים כלים היו אלו הן גביעים כפתורים קנים ופרחים ונרות" ע"כ לשון המדרש ומה שבחצאי ריבוע הוא הוספת המהדיר - אפשטיין. ובהערות אפשטיין מבאר חשבון כל השבעים כלים. והעיר הרמ"מ כשר שבאוצר מדרשים נעתק המדרש בטעות ונשתרבב הערות אפשטיין להפנים, והרמ"מ שם מקשה על פירושו של אפשטיין שכלל ג' רגלים בחשבון הכלים שהרי לא נזכר רגלים בהמדרש.

א"כ עדיין צריך עיון מהו המקור לזה.

ויש להעיר מפ"י רב האי גאון כלים פ"א מ"ז שמבאר שמות חלקיו השונים של מנורה שנזכר בהמשניות [מנורה של חול] וכשמגיע לבסיס המנורה כותב "ואותן שלש רגלים שהמנורה עומדת עליהן שמן בסיס".

וגם בפ"י רבינו גרשום מאור הגולה הנ"ל כותב שלמנרות המקדש היו שלש רגלים.

הת' מנחם מענדל שטראקס

- תות"ל 770 -

ש ו נ ו ת

טו. הערות וצינונים ב"ספר השיחות ה'תרצ"ו" - חורף ה'ש"ת

ע" 20: "שאחת התנאים של חוד כ"ק אדמו"ר הרח"ק, בהיותו בן ארבע שנים".

כתב ה"תנאים" נדפס ביבטאון חב"ד' ניסן תשל"ב, וראה יכפר חב"ד' גליון מס' 299 (כ"ה מנייא ה'תשמ"ז) עמ' 14.

ע" 130: "הכיסוי [של קופסת הטבק] במקום מראה לראות התפילין".

יש לציין ולפרסם מ"ש ביספר השיחות - תש"ב עמ' 111: "ניט ווי די וועלכע קוקען אין א שפיגעלע זען אויב די תפילין זיינען גלייך און מיינען אז דאס איז שוין עבודה. עס באדארף זיין גלייך נאר מ'קען דאס פרעגען ביי א צווייטן...".

ע" 140: "סעודת אחש"פ שיך לאיזה נס שהי' אצל הבעש"ט".

להעיר שאצל כו"כ חסידי פולין נקראת סעודה זו "סעודת הבעש"ט".

שם: "הנצוח מפנימי [על הפראוקיסטים] הי' כ"ד כ"ה תמוז, שעל אותו זמן יש מכתב הבעש"ט שקבלו לימי משתה עליהם ועל בניהם".

אודות אגרת הבעש"ט - ראה 'התועדויות תשמ"ב' כרך ד' ע" 1909 ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם.

הטעם שלא נהגו לחוג יום זה בדורות שלאח"ז - ראה מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א מיום ח' כסלו תשי"כ נדפס ב'כפר חב"ד' גליון מס' 152 (תמוז תשד"מ) עמ' 123.

ע' 148: **סעיפים ט' וי'** (הסיפור ופרטיו) -

נתבארו בשיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א ש"פ בהעלותך תשכ"ז (בלתי מוגה), תורגמה ופורסמה ע"י הח"מ ב'כפר חב"ד' גליון מס' 288 (כ"ט באייר ה'תשמ"ז) ע' 34-35.

שם: "לא היתה לו עצה אחרת רק להשתתף עם בני הכפרים הסמוכים, אבל רצה שיהי' שלכם, ויהי' לו חלק בו".

בשיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א (הני"ל) שהכוונה ל"אתרוג הקהל" - ראה שו"ע או"ח סתרני"ח ס"ט (עיין רשב"ם ב"ב קלז, ב ד"ה יצא). שד"ח כללים מערכת אותיות הלמ"ד כלל קמ"א אות נא.

להנזכר כמ"פ - ר"ה הלוי מפאריטש: ראה שיחת שבת חוהמ"ס תשכ"ד.

טז. ב'היום יום' כ"ד חשוון:

"בענינים הגשמיים צריך להסתכל במי שהוא למטה ממנו, ולהודות להשי"ת כי טוב על חסדו אתו עמו -

בענינים הרוחניים צריך להסתכל במי שהוא למעלה ממנו, ולחתנן לה' שיתן לו דיעה טובה להתלמד ממנו וכח ועוז שיוכל לעלות בעילוי". ועד"ז שם לי' סיון.

ויש לציין מקור לדברים אלו בדברי הרא"ש ביאורחות חיים' אות נט: "אל תשים עיניך למי שעלה לעושר יותר ממך, אלא למי שהוא תחתיד". [ועד"ז שם אות ס"ט: "רצה באשר ירצה יוצרך, שמח בחלקך אם מעט ואם הרבה" - אלא ששם אפשר לפרשו

גם לעניינים רוחניים כמו אלה מסוג המבואר בלקוטי שיחות ח"ב עמ' 517 בנוגע לעבודת הבידורים: "עניננו הוא לא לרדוף אחר גדולות ונפלאות. . . כשאין הדברים מענין שליחות נשמה זו בעולם זה!" -

ושם אות פא: "אל תביט למי שהוא קטן ממך בעבודה וביראה, כי אם לגדול ממך".

*

יז. מפורסם הביטוי "שלום - מלשון שלימות" (מציינים - בד"כ - לאוה"ת להצ"צ ששם אינו כ"כ מפורש).

וז"ע מצאתי מקורו במהר"ל (נתיבות עולם אי עמ' ריג): "שלום הוא מלשון שלימות כי השלום משלים המציאות עד שנמצא הדבר בשלימות בלי חסרון".

הרב מרדכי מנשה לאופר
- רובע י"א - אשדוד -

חי. בליקוט טעמים ומקורות הנדפס בסוף סליחות ע"פ מנהגי חב"ד מעיר כ"ק אדמו"ר שליט"א (בפיסקא - חיים ארוכים): על אופן הסליחה שהיא נקראת שלמונית ובמאמר המוסגר מובא ב' טעמים לזה ומסיים "ועדיין צ"ע".

ומאחר שנשאר הדבר בצ"ע ניתן רשות להעיר פה מה ששמעתי מפי מורי ורבי הגאון ז"ל הר"ר מנחם בראזפלד (מחבר ספר יוסף הלל על רש"י על התורה) שלמונית - נקראת פיוט - המסיים כל חרוז עם פסוק מתנ"ך מאותו ענין כמו לדוגמא - חיים ארוכים הנ"ל כל חרוז מסיימת עם פסוק - הנשלים עם תיבת חיים - כי עמך מקור חיים - תודיענו אורח חיים - וכן כולם.

וכמו הפיוט שלש עשרה מדות - שגם נקראת שלמונית - עדיין
 כי כל חרוז מסיימת עם פסוק למה - למה יאמרו הגוים - למה
 ה' תעמוד וגו' וכן כולם.

ועד השלישי - תשוב תרחמנו "לצום גדלי" - שכ"א מסיימת
 עם פסוק שיש בו תיבת שוב - שוב מחרון אפיך - "שוב למען
 עבדיך" וכן כולם.

יש עוד הרבה מזה. ובפרט בסליחות לעשי"ת דו"ק ותשכח
 בכולן שמשום כך נקרא פיוטים אלה בשם שלמונית.

ומה שנוצר פיוט המתחיל שלמונית אינו ידוע בסליחות
 ומחזורים שלנו וכ"ק אדמו"ר שליט"א לא ציין מקורו - אולי
 נמצא זה בסליחות למנהגי ספרד או בשאר מקומות - הייתי מאד
 מרוצה לקבל תשובה על זה.

יש לי להוסיף עוד הערות בענינים כאלו שקבלתי מפי מורי
 הגאון המפורסם הנ"ל שהי' חד בדרא בענינים כאלו אבל אכ"מ
 להאריך יותר.

חחותם בברכה ובפרט בברכת כוח"ט (גימטריא "חמשה עשר
 באב" - "כתיבה וחתימה טובה" = 928. "חמשה עשר באב" =
 928).

הרב משה חיים מנדלבוים
 - בורו-פארק, ברוקלין -

לזכות

התמימים הנעלים

יהושע דוד שיחי

זלמן מנחם מענדל שיחי

ראזענבלום

לרגל יום הולדתם ה-י"ט

ביום ו' בדרי"ח אלול

תהא שנת משיח טובה

שנת הארבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

*

ויה"ר שיצליחו בכל מעשה ידיהם

ושיזכו להיות מקושרים, ולגרום נח"ר

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ולמלאות רצונו הקי במילואו

*

נדפס ע"י חבריהם התמימים

שיעור ג' ביהמ"ד

א ה ל י ת ו ר ה